

ЗМІНА ДОГОВОРУ ЗА ЗГОДОЮ СТОРІН

Весна Н.О., здобувач

*Хмельницький університет управління та права,
вул. Героїв Майдану, 8, м. Хмельницький, Україна
vesnanataliya@gmail.com*

Визначено, що чинне законодавство України визначає внесення змін до договору за згодою сторін або за рішенням суду. Встановлено, що зміна договору за домовленістю сторін ілюструє бажання осіб до співпраці, націленість на досягнення результату на взаємовигідних умовах. Запропоновано процес зміни договору розділити на такі етапи: 1) виникнення волі особи на зміну договору; 2) повідомлення іншої (інших) сторони (сторін) про бажання змінити договір; 3) узгодження можливості змінити договір; 4) виникнення нового (зміненого) договору. Проведено аналіз кожного із зазначених етапів та доведено, що в процесі зміни договору має місце трансформативна оферта, тобто пропозиція, яка містить умови до зміни договору, однак не передбачає зміну виду договірних відносин. Акцентовано увагу на формі пропозиції змінити договір і формі договору про внесення змін до договору.

Ключові слова: договір, зміна договору, етапи зміни договору, воля особи на зміну договору, пропозиція змінити договір, домовленість, форма зміни договору.

ИЗМЕНЕНИЕ ДОГОВОРА ПО СОГЛАШЕНИЮ СТОРОН

Весна Н.А.

*Хмельницький університет управління та права, вул. Героїв Майдану, 8, м. Хмельницький, Україна
vesnanataliya@gmail.com*

Указано, що дійсуюче законодавство України определяет внесение изменений в договор по соглашению сторон или по решению суда. Установлено, что изменение договора по договоренности сторон иллюстрирует желание лиц к сотрудничеству, нацеленность на достижение результата на взаимовыгодных условиях. Предложено разделить процесс изменения договора на следующие этапы: 1) возникновение воли лица на изменение договора; 2) уведомление другой (других) стороны (сторон) о желании изменить договор; 3) согласование возможности изменить договор; 4) возникновение нового (измененного) договора. Проведен анализ каждого из указанных этапов и доказано, что в процессе изменения договора имеет место трансформативная оферта, то есть предложение, которое содержит условия к изменению договора, но не предусматривает изменение вида договорного отношения. Акцентируется внимание на форме предложения изменить договор и форме договора о внесении изменений в договор.

Ключевые слова: договор, изменение договора, этапы изменения договора, воля лица на изменение договора, предложение изменить договор, договоренность, форма изменения договора.

CHANGE CONTRACT BY AGREEMENT

Vesna N.O.

*Khmelnitskyi university of management and law, str. Heroyiv Maydanu, 8, Khmelnytskyi, Ukraine
vesnanataliya@gmail.com*

It's noted in the article that during agreement signing persons foresee their future behavioral model which should be obligatory but under different circumstances in the course of the contract, there are situations that encourage its members to amend the previous agreements. It's admitted that contract change by the agreement of both parts illustrates the person's wish for collaboration at the mutually profitable conditions. It's offered to divide the process of contract change for follow stages: 1) personal will appearing for contract change; 2) announce of other(s) side(s) about wish to change contract; 3) Correspondence of ability to change the contract and 4) the appearing of new (amended) contract. It's carried out the analysis of every admitted stage. By the first stage characterizing, it's defined that will appearing of one from contract's parts is key factor. Law doesn't limit the occurrences circle when it may appear the wish to change the contractual obligation. It's not needed the contract violation or nonfulfillment by one or both parts. At the second stage the offerer performing is the main factor. It's admitted that by the process of contract changes it takes place transformative offer, that proposal, which includes changes to contract terms, but doesn't include change of the contractual relations. The content of such offerer must be clear and contain the concrete personal offers. It's not obligatory the correspondence of transformational offerer to form of actual contract is not obligatory. The third stage consists of only one action – approval obtaining to amend the agreement to the extent is envisaged by the proposal or a few if the person sends a new proposal in response. The follow stage is ended with the agreement between persons for contract changing or refusal from changes. The last stage includes such forming of changed obligation to the necessary form. It's paid attention that form about changes must correspond to the form of signed contract. In case when the law allowed the certain contract form so the parts with their agreement can't change it because in this case such agreement according to the 220 art. Civil Code of Ukraine will be considered as void.

Key words: contract, contract change, stages of the contract changes, will face a change in the treaty, proposal to change the contract, agreement, form of contract changes.

Сьогодні сміливо можемо стверджувати, що цивільно-правовий договір виступає основним регулятором суспільних відносин. Укладаючи договір, особи прогнозують модель своєї поведінки на майбутнє, яка для них має бути обов'язковою. Цей принцип знайшов відображення в міжнародному праві у вислові «*pacta sunt servanda*» («договори повинні виконуватись»).

Проте через різні обставини в процесі виконання договору виникають ситуації, які спонукають його учасників до внесення змін до попередніх домовленостей. Чинне законодавство визнає внесення змін до договору за згодою сторін або за рішенням суду. Такі випадки мають різні підстави й порядок здійснення відповідних дій. Якщо в першому акцентується увага на свободі сторін, то в другому має місце деякий примус. Отже, внесення змін до договору за згодою сторін краще ілюструє бажання осіб до співпраці, націленість на досягнення результату на взаємовигідних умовах. Тому саме цей спосіб має переважати у випадках зміни зобов'язання. Однак через відсутність належного нормативного регламентування особи не можуть належним чином сформулювати свої наміри й ініціювати процес внесення змін до договору або вчиняють низку помилок у ньому.

Зазвичай сторони можуть внести зміни до договору за своєю згодою (ч.1 ст.651 Цивільного кодексу України) [1]. Закріпивши це право, законодавець, однак, не визначив процедуру внесення змін до договору, тому буде проведено дослідження саме цієї проблематики. Нашим завданням є визначення етапів процедури внесення змін до договору, розкриття їх суті, а також формулювання необхідних елементів цього процесу.

Окремі аспекти окресленої проблематики розкрито в напрацюваннях таких авторів, як О.В. Дзера, А.С. Довгерт, С.О. Бородовський, Ю.О. Заїка, С.Я. Вавженчук, О.В. Київець, М.І. Брагінський, В.В. Вітрянський, Р.А. Майданик, В.В. Луць, Н.С. Кузнецова та інші. Однак на сьогодні не існує однозначного підходу до визначення етапів процесу внесення змін до договору, не досліджено їх зміст і порядок здійснення.

Варто зазначити, що законом не обмежується коло випадків, коли особи за своєю згодою можуть внести зміни до договору. Для цього не обов'язково, щоб існували порушення умов договору, істотна зміна обставин або випадки, що визначаються договором чи законом. У цьому разі ключовою є воля осіб, спрямована на зміну зобов'язання. Щоб не порушувати принцип обов'язковості договору, передбачений ст.629 Цивільного кодексу України, на нашу думку, цей процес має відповідати певним правилам.

Вважаємо, що за своєю суттю зміна договору є окремою домовленістю осіб, спрямованою на встановлення нового зобов'язання. За своєю природою домовленістю є взаємоузгоджені дії осіб, спрямовані на досягнення конкретного результату. Ці дії мають свій початок і кінець, тобто їм притаманна певна динаміка, що виражається в послідовних та взаємопов'язаних діях. Кожна дія складає окремих етап у процесі зміни договірної зобов'язання.

На нашу думку, процес зміни договору можна розділити на такі етапи:

- 1) виникнення волі особи на зміну договору;
- 2) повідомлення іншої (інших) сторони (сторін) про бажання змінити договір;
- 3) узгодження можливості змінити договір;
- 4) виникнення нового (зміненого) договору.

Далі проведемо детальний аналіз кожного з названих етапів.

Етап **виникнення волі особи на зміну договору**. Для його правильного розуміння необхідно визначитись із поняттям «воля». Якщо звернутись до наукової літератури, то можна знайти різні підходи до визначення її сутності. Так, В.І. Селіванов описує волю як усвідомлене регулювання людиною своєї поведінки й діяльності, що виражається у вмінні подолати внутрішні та зовнішні труднощі під час здійснення цілеспрямованих дій і вчинків. Автор акцентує увагу на усвідомленні особою своєї поведінки та наявності цілі в її діях і вчинках [2, с. 8]. Аналогічні погляди висловлює М.Д. Громов, який вказує, що воля виражається в активних зважених діях, спрямованих на досягнення свідомо поставлених цілей [3, с. 243]. Такі позиції дають можливість стверджувати, що воля включає декілька елементів, які мають перебувати в сукупності. І лише єдність усіх складових може утворити вольову діяльність особи, вольовий процес.

Як зазначено, воля – це діяльність особи, однак для її виникнення необхідні певні причини. Можемо говорити, що стадії виникнення волі передують ще одна стадія, яка тісно пов'язана з останньою та є її рушійною силою. І.А. Лаврінченко називає її довольовою [4, с. 226].

На думку С.Л. Рубінштейна, передумовою волі є потреба [5, с. 589-590]. Проте існує позиція, що потреба лише лежить в основі інтересу або складає його зміст [6, с. 232].

Не вдаючись у подальші дискусії щодо поглядів на потребу й інтерес, зауважимо, що вольовий процес поєднує багато елементів, які змушують особу визначати свою поведінку, діяти.

Повертаючись до названого нами етапу зміни договору, вказані елементи можна показати на певному прикладі. Так, особа уклала договір оренди майна з визначенням розміру орендної плати, якого їй вистачало для оплати навчання. У зв'язку зі збільшенням розміру плати за навчання коштів від оренди майна стало не вистачати. На цьому етапі в особи виникла потреба в коштах. Ця потреба спровокувала появу інтересу до отримання збільшеного розміру коштів. Усвідомлюючи потребу й інтерес, особа формує ціль – збільшити розмір орендної плати. Така ситуація стає стимулом для вчинення активних дій, які складають наступний етап процесу зміни договору.

Можемо стверджувати, що саме на цьому етапі особа чітко визначає умови, які вона бажає змінити, та умови, за якими вона прагне трансформувати договір. Особа у свідомості формує модель договірної зобов'язання, яка, на її думку, буде найбільш оптимальною для здійснення подальшої діяльності.

Варто зазначити, що описаний етап не потребує жодного оформлення. Достатньо, щоб особа чітко сформулювала умови «майбутнього» договору у своїй свідомості.

Етап *повідомлення іншої сторони про бажання змінити договір*, з якого починаються активні цілеспрямовані дії особи, спрямовані на зміну існуючого зобов'язання. Ключовим моментом на цьому кроці є оформлення пропозиції іншій стороні змінити договір.

Наголосимо, що чинний Цивільний кодекс України не визначає таке поняття, як пропозиція змінити договір. Стаття 641 Цивільного кодексу України оперує лише вказівкою, що пропозиція укласти договір є офертою. Подібне визначення містить Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11 квітня 1980 р. [7], у п.1 ст.14 якої визначено, що пропозиція про укладення договору, адресована одній чи декільком конкретним особам, є офертою, якщо вона досить виразна та висловлює намір оферента вважати себе пов'язаним у разі акцепту.

Таким чином, офертою є пропозиція особи укласти будь-який договір. У разі зміни зобов'язання особа не може направити іншій стороні будь-яку пропозицію, а лише ту, що не виходить за межі виду договірної зобов'язання, оскільки згідно зі ст. ст. 651–654 Цивільного кодексу України сторони не можуть змінити вид договору. З огляду на викладене можемо вказати, що пропозиція змінити договір обмежується видом договірної зобов'язання, тобто вона може містити лише ті умови, які притаманні виду існуючого договірної зобов'язання. На нашу думку, під час зміни зобов'язання має місце трансформативна оферта, тобто пропозиція, яка містить умови до зміни договору, однак не передбачає зміну виду договірних відносин.

Варто погодитись із позицією Є.О. Суханова, який стверджує, що дії, які вчиняються з метою внесення змін до договору, мають здійснюватись у належній формі [8, с. 185].

Поняття «форма» є досить дискусійним. Існують різні позиції щодо його визначення. У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» зазначено, що під формою варто розуміти зовнішній вияв будь-якого явища, спосіб існування змісту, його внутрішню структуру та організацію [9, с. 1328].

Науковці поняття «форма» найбільше пов'язують із формою договору. Деякі розуміють її як спосіб вираження волі [10, с. 212], а інші – як спосіб фіксації такого волевиявлення [11, с. 46]. Також існують позиції, які поєднують у собі спосіб і форму фіксації волевиявлення [12].

У філософії поняттю «форма» присвячено чимало досліджень. Здебільшого воно поєднується з поняттям «зміст». «Філософський енциклопедичний словник» під «формою» розуміє зовнішній обрис, зовнішній вигляд предмета, зовнішнє вираження чого-небудь [13, с. 489].

Отже, як юридична, так і філософська література поєднують форму зі змістом. Форма виступає своєрідною рамкою, у якій вміщується зміст. Адже неможливо здійснити формену дію, яка не має

змісту. Кожна форма має виражати певний зміст. Вони утворюють нерозривну пару, яка лише в поєднанні може дати належний результат.

Таке поєднання особливо спостерігається під час повідомлення іншої особи змінити договір. У цьому разі воно має виражатись у певній формі та мати відповідний зміст, тобто містити умови, що нададуть можливість особі сприйняти його як пропозицію до зміни зобов'язання. Варто зазначити, що законодавець не регулює порядок і форму направлення повідомлення на внесення змін до існуючого зобов'язання. На нашу думку, воно може бути здійснене як у письмовій, так і в усній формі. Проте під час вчинення повідомлення в усній формі в майбутньому буде досить проблематично довести факт його здійснення, а також те, що в ньому було викладено саме такий зміст, а не інший. Доцільно зауважити, що повідомлення не має обов'язково вчинятись у тій же формі, що й договір, оскільки в процесі узгодження воно може зазнавати змін. У разі, якщо договір укладено сторонами в нотаріальній формі, а повідомлення направлено в письмовій, прийнята письмова пропозиція буде лише підставою для нотаріального оформлення домовленості на зміну зобов'язання, тобто для належного оформлення згоди на зміну зобов'язання. Аналогічна ситуація буде складатись у випадку укладення договору в письмовій формі, а направлення та прийняття пропозиції в усній.

Вважаємо, що зміст оферти має бути досить чітким, містити конкретні пропозиції особи. В обов'язковому порядку вона має містити назву договору, до якого планується внести зміни, найменування учасників договору, умови, що підлягають зміні, та умови, на які вони будуть змінені. Якщо особа бажає виключити чи доповнити договір певними умовами, в оферті має бути чітка вказівка про це. Україн важливим є зазначення про підтвердження особою обов'язковості до виконання умов, що не підлягають зміні.

У разі недотримання особою зазначених вимог її дії можуть не визнаватись офертою. Прикладом може бути рішення Білозерського районного суду Херсонської області від 16 квітня 2015 р. в справі № 648/1148/15-ц. Судом відмовлено в задоволенні позову прокурора Білозерського району Херсонської області в інтересах держави в особі Білозерської районної державної адміністрації Херсонської області, Головного управління Держземагенства України в Херсонській області, Микільської сільської ради Білозерського району Херсонської області до ОСОБА_1 про внесення змін до договору оренди земельної ділянки. Рішення мотивоване тим, що сторони не здійснювали дії, які свідчили б про наміри в належній формі досягти згоди про зміну умов договору, а лист відділу Держземагенства в Білозерському районі Херсонської області не може вважатись підтвердженням такого наміру, оскільки він не містить пропозиції зміни умов договору, а носить інформаційний характер і містить пропозицію вчинити певні дії (звернутись із відповідною заявою) [14]. На нашу думку, це рішення повністю узгоджується з необхідністю дотримання вимог щодо форми й змісту оферти. Оскільки винятково за чітких формулювань особа може сприймати пропозицію як заклик до вчинення конкретних дій.

Україн важливим в оферті є визначення строку, упродовж якого особа, якій вона направляється, має її прийняти або відмовитись від такої дії. Вказавши конкретну дату, особа тим самим встановлює період, упродовж якого вона може очікувати на прийняття своєї пропозиції. Інакше таке зазначення допоможе їй чітко визначити момент, з якого в неї виникне право звернутись до суду з приводу зміни договірної зобов'язання.

Варто зауважити, що особа, висловивши своє бажання змінити договір, не може його відкликати протягом часу, що визначається в оферті для направлення відповіді. Така умова спрямовується на підвищення рівня стабільності відносин та акцентування на обов'язковості дотримання взятих на себе зобов'язань.

Етап *узгодження можливості змінити договір* у деяких випадках може складатись винятково з однієї дії – повідомлення про прийняття пропозиції (акцепт). Таке прийняття має бути направлене у визначений трансформативною офертою термін та містити чітке погодження зі зміною існуючого договору. Проте можливий варіант, коли особа, отримавши пропозицію, не повною мірою погоджується з її змістом та у визначений для її прийняття строк направляє у відповідь свої зауваження. У такому випадку ця відповідь за своєю суттю вважатиметься новою офертою та має відповідати умовам, визначеним для нової пропозиції змінити договір. Отримавши у відповідь оферту, особа повинна погодитись із нею або оформити нову оферту й направити її для розгляду.

Такий «обмін» офертами може здійснюватись до тих пір, доки одна з осіб не прийме пропозицію іншої на внесення змін до договору або хтось із них не дасть відмову на прийняття оферти.

За своєю природою направлення оферти спрямовується на виникнення в іншій особі волі на внесення змін до зобов'язання. Вона має на меті спровокувати в іншій особі інтерес до вчинення дій, спрямованих на зміну договору. Доки в особі не виникне інтерес, доти в неї не буде потреби, відповідно, і волі до зміни договірних умов. Виникнення волі супроводжується цілеспрямованим визначенням поведінки, що виражатиметься у вчиненні чи невчиненні тих або інших дій. Із цього аналізу постає, що прийняття оферти або направлення нової оферти є вольовою діяльністю особи.

Якщо особа, якій направили пропозицію змінити договір, взагалі не надасть жодної відповіді, оферта вважатиметься такою, яку не прийнято. Виняток можуть становити випадки, які прямо передбачаються законом. Так, зі змісту ст.ст.763 та 764 Цивільного кодексу України постає, що у випадку, якщо наймодавець не надасть відповідь (позитивну чи негативну) на оферту наймача щодо зміни строку користування майном, вважається, що термін дії договору встановлюється в строк, який раніше встановлювався договором. У цьому разі бездіяльність особи визнається прийняттям оферти. Однак відсутність дій не передбачає відсутність волі особи на зміну строку дії договору. Особа усвідомлено визначає свою поведінку у вигляді бездіяльності. У неї присутня воля на продовження договірних відносин, яка виражається шляхом неподання заперечень на зміну зобов'язання.

У момент, коли воля осіб на внесення змін до договору співпадає, можемо говорити, що особи досягли домовленості на отримання результату – належне оформлення зміни договору. Чинне цивільне законодавство визначає цей момент як досягнення згоди. В.В. Луць ототожнює згоду з домовленістю [10, с. 637]. Вважаємо, що термін «домовленість» чіткіше виражає сутність цього етапу, оскільки вказує на взаємозв'язок, взаємодію двох і більше осіб, тоді як «згода» може виражатися також діями однієї особи (згода співвласників на поліпшення спільного майна).

Етап **виникнення нового (зміненого) договору**. Згідно зі ст.654 Цивільного кодексу України зміна договору вчиняється в такій же формі, як договір, що змінюється, якщо інше не встановлено договором чи законом або не постає зі звичаїв ділового обороту.

Аналіз цієї норми показує, що особи, узгодивши можливість змінити договір, повинні втілити своє рішення в певній формі. Така форма має відповідати формі, у якій було укладено договір. Здійснюючи зміни до договору, який вчинений у письмовій формі, особи повинні викласти їх також у письмовій формі.

Якщо договір укладено в нотаріальній формі, зміни до нього повинні вчинятися також у нотаріальній формі. Згідно з Порядком вчинення нотаріальних дій, затвердженим Наказом Міністерства юстиції України від 22 грудня 2012 р. № 296/5, договір про зміну нотаріально посвідченого договору здійснюється шляхом складення окремого договору. Він підписується сторонами та посвідчується нотаріусом. На всіх наданих нотаріусу примірниках основного договору проставляється відмітка про його зміну, у якій зазначаються номер за реєстром і дата посвідчення договору про зміну, проставляється підпис нотаріуса, що скріплюється його печаткою [15].

У договорі особи можуть визначити іншу форму для внесення змін до нього. Однак таке зауваження не може стосуватись випадків, коли законом встановлено певну форму для договору. Наприклад, у спадковому договорі особи не можуть передбачити, що внесення змін до нього здійснюється в письмовій формі без нотаріального посвідчення, оскільки згідно зі ст. 1304 Цивільного кодексу України спадковий договір підлягає нотаріальному посвідченню, а недотримання вимог про нотаріальне посвідчення змін до нього має наслідком їх нікчемність згідно зі ст. 220 Цивільного кодексу України.

На цьому етапі варто знову звернути увагу на зміст договору про внесення змін. Він має бути чітким, містити умови, необхідні для належного виконання зобов'язання, конкретно визначати, що на що змінюється, чим доповнюється або що виключається. Для задоволення власних інтересів особи мають проконтролювати, щоб у нього не було включено умови, які не узгоджуються з текстом укладеного договору, адже вони можуть вплинути на процес виконання договору, призвести до негативних наслідків.

Зазвичай договір є укладеним із моменту отримання особою, яка направила пропозицію, відповіді про прийняття такої пропозиції (ст.640 Цивільного кодексу України). У разі, якщо договір підлягає

нотаріальному посвідченню чи державній реєстрації, він вважається укладеним із моменту вчинення цих дій.

Такі положення застосовуються також до договорів про внесення змін. Моментом внесення змін вважатиметься, відповідно, момент отримання відповіді про прийняття пропозиції внести зміни до договору, момент вчинення нотаріальних дій щодо посвідчення договору про внесення змін або момент державної реєстрації змін.

Таким чином, зміна договору за згодою осіб є складним і багатоетапним процесом. Він включає в себе багато факторів, які лише в сукупності та узгодженості можуть утворити належний результат. Відсутнє належне теоретичне й нормативне закріплення постійно провокуватиме появу тих чи інших проблем як у науковій доктрині, так і в правозастосовній діяльності, тому це питання потребує додаткових ґрунтовних досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page11>.
2. Селиванов В.И. Избранные психологические произведения : (Воля, ее развитие и воспитание) / В.И. Селиванов. – Рязань : Рязанский гос. пед. ин-т, 1992. – 574 с.
3. Игнатъев Е.И. Психология / Е.И. Игнатъев, Н.С. Лукин, М.Д. Громов. – М. : Просвещение, 1965. – 344 с.
4. Лавріненко І.А. Поняття та зміст категорії волі при укладенні правочинів / І.А. Лавріненко // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 4. – С. 222-225.
5. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – СПб. : Питер, 2001. – 720 с.
6. Грибанов В.П. Осуществление и защита гражданских прав. – 2-е изд. / В.П. Грибанов – М. : Статут, 2001. – 411 с.
7. Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11.04.1980 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_003/page.
8. Гражданское право : учебник : в 2-х т. – Том 2. / отв. ред. Е.А. Суханов. – М. : БЕК, 2002. – 816 с.
9. Великий тлумачний словник сучасної української мови / гол. ред. В.Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», – 2004. – 1728 с.
10. Цивільний кодекс України : науково-практичний коментар. – 3-є вид., перероб. та доп. / за заг. ред. Є.О. Харитонов. – Х. : ТОВ «Одіссей», – 2007 – 1216 с.
11. Сахарук Д. Поняття та види форми правочину / Д. Сахарук // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 12. – С. 43-47.
12. Илларионова Т.И. Гражданское право / Т.И. Илларионова, Б.М. Гонгалло, В.А. Плетнев. – М. : НОРМА-ИНФА-М, 1998. – Ч. 1. – 464 с.
13. Философский энциклопедический словарь. – М. : ИНФРА-М, 1997. – 576 с.
14. Рішення Білозерського районного суду Херсонської області від 16 квітня 2015 року по справі №648/1148/15-ц [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/46019664>.
15. Про затвердження порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : Наказ Міністерства юстиції України №296/5 від 22.12.2012 року [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.

REFERENCES

1. “Civil Code of Ukraine from 16.01.2003 № 435-IV”, *Verkhovna Rada Ukrayiny*, available at : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page11>.

2. Selivanov, V.I. (1992), *Izbrannye psikhologicheskie proizvedeniya : (Volya, ee razvitie i vospitanie)* [Selected psychological works : (Will, its development and education)], Ryazan is the State pedagogical college, Ryazan, Russia.
3. Ignatev, E.I., Lukin, N.S. and Hromov, M.D. (1965), *Psikhologiya* [Psychology], Prosveshchenie, Moscow, Russia.
4. Lavrinenko, I.A. (2011), "Conception and content of will category by the contracts development ", *Chasopys Kievan university of right*, no. 4, pp. 222-225.
5. Rubinshteyn, S.L. (2001), *Osnovy obshchey psikhologii* [Basis of common philosophy], Piter, Saint Petersburg, Russia.
6. Hribanov, V.P. (2001), *Osushchestvlenie i zashchita grazhdanskikh prav* [Performance and proteection of civil rights], Statut, Moscow, Russia.
7. "UN conventions about international contracts of buy/sell goods from 11.04.1980 p.", *Verkhovna Rada Ukrayiny*, available at : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_003/page.
8. Sukhanov, E.A. (2002), *Hrazhdanskoe pravo : v 2-kh t. : uchebnik* [Civil law : in 2 vol. : textbook], vol. 2, BEK, Moscow, Russia.
9. Busel, V.T. (2004), *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoyi ukrayinskoji movy* [Great Dictionary of Modern Ukrainian], VTF «Perun», Kyiv ; Irpin, Ukraine.
10. Kharitonov, E.O. (2007), *Tsivilnyi kodeks Ukrayiny : naukovo-praktychnyi komentar* [Civil Code of Ukraine : scientific and practical resume], TOV «Odyssey», Kharkiv, Ukraine.
11. Sakharuk, D. (2003), "Contract concept and types of form", *Pidpnyemnitstvo, hospodarstvo i pravo*, no. 12, pp. 43-47.
12. Pllarionova, T.I., Gonhalo, B.M. and Pletnev, V.A. (1998), *Grazhdanskoe pravo* [Civil law], part. 1, NORMA-INFA-M, Moscow, Russia.
13. (1997), *Filosofskiy entsiklopedicheskiy slovar* [Philosophic encyclopedic dictionary], NORMA-INFA-M, Moscow, Russia.
14. "Decision Belozersky District Court of Kherson region on April 16, 2015 in the case № 648/1148/15-ц", *Edynyi derzhavnyi reestr sudovykh rishen*, available at : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/46019664>.
15. "On approval of the notarial acts notaries of Ukraine " : Decree of the Ministry of Justice of Ukraine №296 from 12.22.2012, *Edynyi derzhavnyi reestr sudovykh rishen*, available at : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.

УДК 347.961: 340.1

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР НОТАРІАТУ ЯК ОСОБЛИВОГО ІНСТИТУТУ ПРАВОЗАХИСНОЇ СИСТЕМИ

Дергільова О.Г., здобувач

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
вул. Фонтанська дорога, 23, м. Одеса, Україна
dergilelen@gmail.com*

Статтю присвячено дослідженню соціально-правового виміру нотаріату як особливого інституту правозахисної системи. На основі аналізу правової природи нотаріату, особливостей здійснення нотаріальної діяльності та впливу її результатів на регулювання суспільних відносин було виділено правозахисну функцію нотаріату.

Ключові слова: сучасна держава, правова система, правозахисна система, правозахисна функція, нотаріат.